

Motion till riksdagen 2005/06:U374

av Pär Axel Sahlberg m.fl. (s)

Israel–Palestina-frågan

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige och EU skall verka för att Israel och den palestinska myndigheten snarast återgår till färdplanen för fred.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige och EU skall ställa tydliga krav på Israel att internationell humanitär rätt och mänskliga rättigheter skall respekteras i de av Israel ockuperade områdena.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige och EU skall verka för att Israel omedelbart avbryter expansionen i östra Jerusalem och att parterna stoppar alla aktiviteter som kan försvåra en framtida fredlig lösning i frågan om Jerusalems status.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige och EU skall agera för ett omedelbart stopp för ytterligare bosättningar på ockuperat område samt att befintliga bosättningar avvecklas.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige och EU verkar för att byggandet av muren på ockuperad mark omedelbart stoppas samt att muren rivs på ockuperat område.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör minimera sin import av vapen från och sitt försvarspolitiska samarbete med Israel så länge konflikten pågår och att den svenska regeringens beslut om en militärattaché vid vår ambassad i Tel Aviv bör rivas upp.

En rättvis och varaktig lösning

I skuggan av Sharonregeringens beslut om utflyttning av ca 7 500 bosättare från Gaza har situationen för den palestinska befolkningen drastiskt försäm-

Fel! Okänt namn på

rats. Situationen riskerar nu att polariseras så att de öppningar som skapats genom Mahmoud Abbas presidentskap stängs. Abbas har tre stora utmaningar framför sig för att förbättra situationen för palestinierna: demokratisering, korruptionsbekämpning samt att få till stånd fredssamtal. Hans intentioner och möjligheter att agera med legitimitet inom sitt folk undermineras dock dels genom Israels beslut att bygga nya bostäder och fortsätta utbyggnaden av muren/stängslet på palestinsk mark, dels genom att Israels löften att frigge fångar inte infrias eller andra synbara försämringar för det palestinska folket. Ett nytt befarat uppror på Västbanken och i Gaza skulle kunna innebära slutet på en period av hopp och ett ökat förtroende som grund för en möjlig och nödvändig fredsprocess.

En rättvis och varaktig lösning på konflikten mellan Israel och det palestinska folket bör byggas med utgångspunkt från FN:s resolutioner 242, 338 m.fl., som manar parterna till förhandling för fred. 1967 års gränser är den självklara utgångspunkten, Jerusalems status och gränser måste fastställas och flyktingfrågan få en accepterad lösning.

Israel bär, både som ockupationsmakt och som militärt överlägsen stat, det största ansvaret för att få till stånd en början till ett slut på konflikten. Fred ger säkerhet, men säkerhet inte självklart fred.

Israels rätt att existera med säkra och erkända gränser ska inte ifrågasättas. Israel är, om man följer folkrätten och respekterar de mänskliga rättigheterna, en viktig del av det internationella samfundet. Martyrskapet i islam utnyttjas av Hamas, islamiska Jihad och andra till att skapa självmordsbombare som begår terrordåd inne på israeliskt territorium, något som inte är förenligt med folkrätten, till skillnad från den folkrättsligt rättmätiga kampen mot ockupationsmakten på de ockuperade områdena. Ett upphörande av ockupationen skulle rycka undan grunden för de palestinska extremisternas terrorhandlingar, även om rädslan i det israeliska samhället ändå finns kvar och måste tas på allvar.

Den s.k. Kvartettens (USA, EU, FN och Ryssland) färdplan för fred, Road Map, offentliggjord den 30 april 2003, dock utan något förslag om övervakningsmekanism accepterades av såväl den palestinska som den israeliska ledningen, dock med reservationer. Parterna har dock inte gjort tillräckliga framsteg i arbetet med att fullfölja färdplanen. Ett av huvudproblemen har varit att USA först initierat processen och sedan dragit sig tillbaka. USA måste återigen bli konstruktivt och proaktivt. Sverige och EU bör verka för att parterna snarast återgår till färdplanen för fred.

Tvåstatslösning

Israel måste dra sig tillbaka från Västbanken, inklusive östra Jerusalem till de gränser såsom de var den 4 juni 1967. Eventuellt utbyte av land måste ske efter en överenskommelse, inte genom unilaterala israeliska beslut. Någon annan hållning är oacceptabel eftersom det skulle innebära ett godtagande av att territorier kan erövrats med våld. Israel eftersträvar erkända gränser och

långsiktig säkerhet, palestinierna överlevnad och möjlighet att bygga sin framtid. Båda folkens behov måste beaktas vid en långsiktig lösning som får internationellt stöd och erkännande. Det internationella stödet till Israels rätt att existera inom säkra och erkända gränser är stort och finns även bland palestinierna. Israel erkändes officiellt av PLO 1988.

Ursprungligen handlade mycket av konflikten om den svagare partens, palestiniernas, överlevnad. I dag har frågan komplicerats och är också en fråga om Israels överlevnad.

Landet riskerar slitas sönder. Att vara ockupationsmakt under decennier sätter sina spår i ett samhälle som under två generationer levtt som ockupanter. 35 år av militär övermakt och daglig förödmjukelse har inte bara cementerat palestiniernas bitterhet och fördjupat hatet utan även underminerat staten Israels moraliska legitimitet.

Flyktingfrågan

FN-resolutionen 194, som antogs efter kriget 1948, föreskrev att flyktingarna skulle få återvända så fort som det var praktiskt möjligt och få ekonomisk kompensation för förstörd eller förlorad egendom. De som själva valde att inte återvända skulle också ha ekonomisk kompensation. Det tillfälliga flyktingorganet, UNRWA, bildades genom ett specialavtal, till stöd för de palestinska flyktingarna, en form som saknar motsvarighet i världen. Det finns ingen rättvis lösning på flyktingfrågan, men en värdig lösning är möjlig. Möjligheten till en varaktig lösning hänger samman med bildandet av en palestinsk stat, även om Israels och omvärldens politiska och ekonomiska ansvar inte kommer att upphöra med detta. Israel måste erkänna sitt ansvar och palestinierna måste få medborgarskap i Palestina eller i sitt nya hemland med enkelt eller dubbelt medborgarskap.

Jerusalems framtida status

Jerusalem är en stad för två folk och för bland andra tre världsreligioner.

Grundproblemet handlar om politisk kontroll över staden, stadens utbredning och om ansvaret för de heliga platserna. Enligt FN:s delningsplan från 1947 skulle staden ha internationell status, Corpus Separatum. Knesset förklarade dock 1980 Jerusalem som sin huvudstad, evig och odelad, stående under israelisk suveränitet. Palestiniernas önskan är att östra Jerusalem blir en del av en palestinsk statsbildning och motsätter sig den israeliska annekteringen. Enligt en FN-resolution i säkerhetsrådet i augusti 1980 (nr 478) är annekteringen olaglig.

Ju längre tiden går, desto svårare blir det att finna en lösning på frågan. Israel köper ut palestinska familjer som bott i östra Jerusalem i generationer (nya bosättningar, indragna rättigheter för palestinierna att bo i Jerusalem,

Fel! Okänt namn på

gifta sig eller inskränkningar i möjligheten att besöka staden och andra administrativa åtgärder).

Jerusalems framtida status är en fråga som angår hela världssamfundet. Jerusalems framtida ställning måste ingå i en allomfattande fredsuppgörelse där palestinierna är en av parterna. Uppgörelsen måste bl.a. säkra religiös pluralism i Jerusalem och tillträde till de heliga platserna för alla troende, oavsett vem eller vilka som har kontrollen.

Parallellt med utrymningen av Gazaremsan har den israeliska regeringen ökat intensiteten för att bygga nya bosättningar som ringar in Jerusalem, utökat antalet bosättare och försvårat för de palestinier som är bosatta i östra Jerusalem. I dag bor närmare 200 000 israeliska bosättare i östra Jerusalem, vilket gör att Israel i strid med Genèvekonventionen totalt har förflyttat över 400 000 av sin egen befolkning till ockuperat territorium.

Illegala husrivningar, annektering av land samt utbyggnad av bosättningar har pågått ostört under lång tid. Andelen nya bosättare som under 2005 flyttat in i de ockuperade områdena på Västbanken överstiger de som under stor uppmärksamhet flyttade ut från Gazaremsan.

Det kanske mest spektakulära projektet är den pågående inringningen av Jerusalem där man expanderar den omstridda bosättningen "Maale Adumin" och har påbörjat annekteringen av landet mellan bosättningen och östra Jerusalem, det s.k. E1-området.

Världssamfundet inklusive USA har vädjat till Israels regering att omedelbart avbryta expansionen i östra Jerusalem. Förutom traditionella fredsrörelser så varnar israeliska organisationer för E1-projektet som man menar inte på något sätt tryggar Israels framtida säkerhet, utan istället kommer att underminera möjligheterna till en fungerande tvåstatslösning och skapa en enorm känsla av frustration och revanschlust bland palestinierna.

Frågan om Jerusalems status kommer att vara avgörande för en framtida fredlig lösning på den pågående konflikten. Att någon part i detta läge med våld genomdrivar lösningar som står med internationell rätt kommer att äventyra en framtida lösning. Sverige och EU bör verka för att Israel omedelbart avbryter expansionen i östra Jerusalem och att parterna stoppar alla aktiviteter som kan försvåra en framtida fredlig lösning i frågan om Jerusalems status.

Muren och bosättningarna

De två kraftigaste ingreppen i internationell rätt är Israels bosättningspolitik med tillhörande vägar och infrastystem. Israels tillbakadragande från Gaza, disengagement, var en viktig markering men genomfördes efter ett ensidigt israeliskt beslut utan tillräcklig samordning med palestinierna. Ockupationen upphör inte för att de israeliska trupperna flyttar sig utanför gränsen. Infrastrukturen i det tätbefolkade Gaza är förstörd, flygplatsen uppgrävd och hamnen inte återställd. Gaza som ett gigantiskt överbefolkat fängelse blir allt tydligare.

Fel! Okänt namn på

På liknande sätt är det med muren/stängslet som nu byggs på palestinsk mark på Västbanken. Separationsbarriären går i stort sett helt och hållet på ockuperad mark och kan bara förstås av palestinierna som att Israel tar över palestinska områden. Murbygget symboliserar en väl uttänkt strategi och föregriper eller riskerar förhindra förhandlade lösningar. Muren skapar också stora svårigheter för det vardagliga livet.

Den internationella domstolen i Haag slog den 9 juli 2004 fast att både Israels bosättningar på ockuperad mark och byggandet av muren inne på ockuperat område är olagligt.

Trots det fortsätter byggandet av muren. Dessutom expanderar bosättningarna i en mycket snabb takt. Under 2005 har fler nya bosättare etablerat sig på Västbanken än de som under stor uppmärksamhet lämnade bosättningar i Gaza.

Murens sträckning på ockuperad mark kommer enligt den israeliska organisationen B'Tselem att påverka ca 900 000 palestinier negativt och dessutom stänga in 63 samhällen och 93 000 människor mellan muren och 1967 års stilleståndslinje. Murens sträckning kan inte motiveras ur säkerhetssynpunkt. Det är däremot klarlagt att muren på många ställen inkluderar vattenresurser och ekonomiskt fördelaktiga zoner på den israeliska sidan.

Det finns i dag närmare 450 000 illegala bosättare i östra Jerusalem och på Västbanken.

Bosättarna erhåller fortfarande förmånliga ekonomiska villkor, får tillgång till exklusiv infrastruktur samt får tillstånd att bygga nytt och expandera. Den palestinska befolkningen nekas regelmässigt bygglov, kan få sina sedan länge existerande bostäder förklarade som illegala samt hänvisas till en i stora delar förstörd infrastruktur.

Palestinierna kan endast med stora inskränkningar bedriva kommersiell verksamhet, vilket lett till en arbetslöshet som närmar sig 70 procent.

2003 levde närmare 60 procent av palestinierna i de ockuperade områdena under fattigdomsstrecket, en ökning med 38 procent sen 2001. Vittnesmålen om trakasserier och övervåld vid s.k. checkpoints är otaliga och blandas med dokumenterade fall då människor vägrats tillgång till sjukvård, skolor, arbeten samt besök hos anhöriga.

Sverige och EU bör agera dels för ett omedelbart stopp för ytterligare bosättningar på ockuperat område samt att befintliga bosättningar avvecklas, dels för att byggandet av muren på ockuperad mark omedelbart stoppas samt att muren rivs på ockuperat område.

Svenskt försvarspolitiskt samarbete med Israel

Sverige har ett relativt omfattande militärt samarbete med Israel. Svensk vapenexport till Israel tillåts inte på grund av konflikten. Men paradoxalt nog importerar Sverige militär utrustning och insatsvaror till svensk försvarsindu-

Fel! Okänt namn på

stri i betydande omfattning. Bara importen från USA och Norge är av större omfattning.

Mellan 1995 och 2001 köpte Sverige vapen och ammunition från Israel för totalt 330 miljoner kronor. Mellan år 2000 och 2004 importerade svenska försvaret krigsmateriel från Israel för 146 miljoner kronor. Komponenter i JAS 39 Gripen kommer från Israel. Dessutom tillåts Israel testa vapen på svensk mark. Detta militära samarbete innebär självklart att Sverige direkt stärker den israeliska militärindustrin och landets militära kapacitet.

Det svenska försvaret har legitima behov av ammunition, militär utrustning och insatsvaror. Det är också möjligt att Israels subventionerade militärindustri kan producera högsta kvalitet till billigaste pris, men vi har inte fått någon information som tyder på att det skulle vara omöjligt att finna de mest vitala komponenterna på andra marknader. Sverige bör minimera sin import av vapen från och sitt försvarspolitiska samarbete med Israel så länge konflikten pågår.

Den svenska regeringens beslut om en militärattaché vid vår ambassad i Tel Aviv är obetänkt och bör rivas upp. Den sänder helt fel signaler till palestinierna och de skäl som anges för inrättandet av funktionen känns inte genuina. Regeringen framhåller att det är viktigt att med militära ögon följa tillbakadragandet av israelisk militär från Gaza.

Om det är skälet skulle den placeras vid det svenska generalkonsulatet i östra Jerusalem. En sådan placering skulle ge en chans för funktionen att inifrån följa effekterna av den israeliska planen.

EU:s associationsavtal med Israel

EU är Israels största handelspartner. De exceptionellt goda handelsförmånerna Israel fått är villkorat av att Israel respekterar de mänskliga rättigheterna. EU har dock valt att inte insistera på att avtalet följs i detta avseende trots att EU valt att i andra sammanhang säga upp handelsavtal med andra stater vid 13 olika tillfällen med hänvisning till brister i respekt för mänskliga rättigheter. EU bör ställa tydliga villkor på Israel att följa avtalet eller att avtalet därmed bryts.

Stockholm den 4 oktober 2005

Pär Axel Sahlberg (s)

Inger Lundberg (s)

Jan Emanuel Johansson (s)

Rezene Tesfazion (s)